

Majúscules i minúscules

Es reconeixen dues funcions en l'ús de les majúscules:

1. Demarcativa: ús de la majúscula perquè el mot es troba, per exemple, després d'un punt.

2. Distintiva: ús de la majúscula per distingir un mot, per exemple pel fet que és un nom propi.

Concursos

El nom dels concursos s'escriu amb majúscula inicial:

el V Concurs de Fotografia Digital de la URV

Si el mot *conkurs* no forma part del nom propi, va amb minúscula:

el concurs de maquetes Sona 9

Quan conté una frase, el nom del concurs s'escriu entre cometes i amb majúscula només a la primera paraula:

el concurs de la URV "Vols saber què investigo?"

Conferències, exposicions i concerts

En català, els títols de conferències, discursos, ponències, comunicacions, taules rodones, exposicions i concerts només porten majúscula inicial a la primera paraula i van entre cometes:

La ponència "El vassallatge com a institució prefeudal"

Congressos, celebracions i competicions

Les paraules que componen els noms de congressos, simposis, jornades, trobades, cicles, seminaris, setmanes, fòrums, celebracions civicoculturals, fires, festivals, competicions esportives, etc. s'escriuen amb majúscula inicial:

III Simposi de Medicina Esportiva

La designació genèrica s'escriu amb minúscula quan no forma part del nom propi de l'activitat:

el congrés Ciberàgora 13 Smart Cities

En català, els títols específics d'aquests actes s'escriuen amb minúscula (llevat del mot inicial), però es distingeixen amb cometes:

la VI Trobada de Serveis Lingüístics Universitaris: "Marc legal i normalització lingüística a les universitats"

Convocatòries per a ajuts, beques i col·laboracions

En català, s'escriu amb majúscula inicial el primer mot del nom de la denominació exacta del document:

Tal com estableix la Convocatòria de publicacions de recerca i divulgació, els treballs es poden presentar fins al 20 de juliol.

Quan no s'utilitza el nom exacte del document, s'escriu amb minúscula:

La convocatòria de beques del CAE estableix que el termini per presentar-s'hi acaba el 20 de juliol.

Distincions i premis

S'escriuen amb majúscula inicial els mots que formen part del nom propi de la distinció o premi:

la Creu de Sant Jordi
el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes

D'altra banda, s'escriuen amb minúscula els mots descriptius que integren la denominació del premi o distinció:

el Premi Maria Helena Maseras a un treball de recerca de batxillerat en estudis de les dones i el gènere, del Consell Social de la URV

Però:
doctor honoris causa

Plans, programes i projectes

En català, només s'escriu amb majúscula inicial el primer mot dels noms de plans, programes i projectes:

el Pla de política lingüística de la URV per al 2012-2014
el Programa de documentació científica

El terme genèric s'escriu amb minúscula quan no forma part del nom propi. En aquest cas, si la denominació és molt llarga, es pot escriure entre cometes i sols amb majúscula inicial al primer mot:

el programa Fem Recerca

Així mateix, els genèrics dels plans d'estudis també s'escriuen amb minúscula:

el pla d'estudis del grau de Dret

Animals i vegetals

Noms científics i vulgars d'animals i plantes

En els noms científics d'éssers vius (tàxon linneà), s'escriu amb majúscula inicial el primer mot i els noms de persona que incloguin:

Prunus persica (cat. nectariner)

Erica tetralix (cat. bruc)

Turdus merula (cat. merla)

Però les formes vulgars del tàxon linneà s'escriuen amb minúscula:

les rosàcies (*Rosaceae*)

En català, les varietats vegetals s'escriuen sempre amb minúscula, tant si es tracta de varietats autòctones com de varietats de fora:

raïm:

garnatxa, cabernet, ull de llebre

oliva:

arbequina, farga, blanqueta

Els noms d'arbres monumentals o simbòlics s'escriuen amb majúscula inicial:

el Pi de les Tres Branques

Ciència i tècnica

Símbols del sistema internacional d'unitats

S'escriuen amb minúscula:

m metre

kg quilogram

h hora

Si el símbol respon al cognom del seu descobridor, s'escriu amb majúscula inicial (que es manté quan segueix altres símbols):

V volt
Hz hertz
kW quilowatt

Símbols químics

S'escriuen amb majúscula inicial, tot i que els noms dels elements van amb minúscula:

P fòsfor
Se seleni
Ac actini

Teories i principis científics

S'escriuen amb minúscula, a excepció dels noms propis que inclouen:

el primer principi de termodinàmica
la llei D'Hondt
l'àlgebra de Boole (o àlgebra booleana)

Documents oficials

Documents acreditatius i carnets

S'escriuen amb minúscula:

el carnet de la URV

Documents normatius i tramitacions

En català, només s'escriu amb majúscula la inicial de la primera paraula que designa el tipus de document:

la Normativa d'ordenació acadèmica i de matrícula

el Reial decret 1393/2007, de 29 d'octubre, pel qual s'estableix la ordenació dels ensenyaments universitaris oficials

Pel que fa a les designacions genèriques i les que es troben en plural, van amb minúscula

un reglament de departament

Pel que fa als noms populars dels documents i els coreferents, en català van amb minúscula

la llei del català

Parts de documents normatius

En català, s'escriuen amb minúscula:

la disposició transitòria primera

Estudis

Cicles educatius

S'escriuen amb minúscula:

el batxillerat

el cicle formatiu de grau superior (CFGS)

Estudis i assignatures

En català, s'escriuen amb majúscula inicial tots els mots que formen part dels noms d'assignatures, graus, màsters, titulacions antigues, programes de doctorat, cursos, etc. En canvi, van amb minúscula els noms comuns d'aquestes designacions:

l'assignatura Bioquímica i Biologia Molecular

el grau de Psicologia

el màster universitari en Dret Ambiental

De tota manera, utilitzem la minúscula quan no ens referim pròpiament a estudis ni assignatures:

És una apassionada de la física quàntica.

El mot *curs* s'escriu amb minúscula inicial si no forma part del nom del curs:

el curs Anglès 3

Però:

el Curs General d'Empresa i Llengua Espanyola

Exàmens

S'escriuen amb minúscula:

les proves d'accés a la universitat (PAU)

les proves d'accés per a més grans de 25 anys

Qualificacions

Van amb minúscula

matrícula d'honor

excel·lent

notable

aprovat

suspens

apte / no apte

Titulacions

En català, s'escriuen amb majúscula inicial tots els mots que integren la titulació, tret del genèric:

Ha obtingut el títol de graduada en Llengua i Literatura Catalanes.

És màster en Enginyeria Electrònica.

Té el títol de doctora en Arquitectura.

Majúscules per posició

Després de barra inclinada

Quan la barra inclinada indica alternança entre dues formes, cal posar amb majúscula la segona si la primera va amb majúscula per posició:

Benvolgut senyor/Benvolguda senyora,

Si la majúscula de la primera forma no s'exigeix per posició, la segona s'escriu amb minúscula, si escau:

Convé portar una còpia del DNI/passaport.

Després de dos punts

Després dels dos punts, normalment utilitzem lletra minúscula:

Hi ha dues modalitats: els de tundra i els polars.

En català, si després dels dos punts hi ha una citació textual que comença amb majúscula i té caràcter d'oració, es deixa la majúscula:

Va afirmar: "La decisió ja està presa."

Se sol escriure majúscula inicial en les enumeracions quan, després dels dos punts, els elements constitueixen frases completes i s'ha trencat el paràgraf (quan no són frases completes, és habitual encapçalar-les amb minúscula):

Aquest raonament té una lògica, ja que:

1. Les qüestions relatives al fi no poden separar-se de les relatives als mitjans.
2. El valor de les activitats humanes es troba en les seves qualitats intrínseques.
3. Els mitjans es determinen in situ.

Igualment, en alguns documents (certificats, resolucions, sol·licituds, etc.) s'utilitza la majúscula després dels dos punts que segueixen una fórmula fixa:

RESOLC: Nomenar la Sra. Ximenis directora [...]

CERTIFICA:

Que la Sra. Trinidad López cumple los requisitos para acceder a la promoción [...]

Després de parèntesis

Una frase entre parèntesis pot iniciar-se amb majúscula si el seu contingut té una certa independència de la frase anterior i constitueix un incís marcat. En aquest cas, cal posar el punt final abans de tancar el parèntesi.

Però si no hi ha aquesta independència –i això depèn, en última instància, de la voluntat de l'autor del text–, la frase entre parèntesis no comença amb majúscula i, per tant, el punt es col·loca després de tancar el parèntesi (a la pràctica, és més freqüent això que no pas allò):

Podem considerar que aquest autor utilitza paraules de registre col·loquial de l'època (aquesta qüestió, en rigor, és més complexa del que hem fet veure aquí).

Analitzarem aquest factor des de diversos punts de vista. (Tinguem en compte, però, que aquesta qüestió és més complexa del que hem fet veure aquí.)

En columnes

A l'interior de quadres, llistes i classificacions no hi ha majúscules per posició, a excepció dels mots que intitulen la columna o la fila a l'encapçalament:

<i>Assignatura</i>	<i>Caràcter</i>	<i>Dies</i>	<i>Horari</i>
Geografia Econòmica	obligatòria	dl-dc	10.30-11
Climatologia	optativa	dt-dj	16-17.30
Biogeografia	optativa	dj-dv	12-13.30
Geomorfologia	optativa	dl-dc	9-10.30

Noms de lloc

Àrees geogràfiques

S'escriuen amb majúscula inicial totes les paraules que formen part dels noms d'àrees geogràfiques que designen una entitat cultural, històrica, turística o econòmica:

la Costa Daurada
les Terres de l'Ebre
els Països Catalans

Coreferents

Per no repetir un nom de lloc, moltes vegades es recorre a un sinònim o coreferent, que sempre s'escriu amb majúscula inicial:

la Ciutat Comtal [Barcelona]
el Nou Món [Amèrica]

Cossos celestes

S'escriuen amb majúscules inicials els noms de planetes, satèl·lits, estels, constel·lacions, cúmuls estel·lars i galàxies:

La Via Làctia és la nostra galàxia.

En català, els genèrics dels cossos celestes s'escriuen amb minúscula:

el cometa Halley

Els mots *sol* i *lluna* tenen un doble ús: amb valor astronòmic duen majúscula inicial, però quan formen part del paisatge visual des de la Terra s'escriuen amb minúscula.

La Terra gira al voltant del Sol, i la Lluna gira al voltant de la Terra.

Una nit maca de lluna clara.

Divisions territorials

Els termes genèrics de divisions territorials s'escriuen amb minúscula:

el bisbat de Tortosa
la regió d'Alsàcia

Infraestructures i vies

En català, s'escriuen amb minúscula els mots genèrics de les infraestructures i vies:

el port de Tarragona
l'autovia A-7

Llocs i accidents geogràfics

S'escriuen amb minúscula els mots genèrics de la geografia física i amb majúscules inicials els mots que formen part del nom propi:

el cap de Salou
el delta de l'Ebre

Aquests genèrics s'escriuen amb majúscula quan formen part del nom propi (en una designació geogràfica o en una denominació política o institucional):

el Camp de Tarragona
les Terres de l'Ebre

Monuments i edificis

Els noms de monuments i edificis s'escriuen amb majúscula inicial:

el Pretori

Tanmateix, en català els genèrics de monuments i edificis s'escriuen amb minúscula:

la casa Castellarnau
l'església de Santa Maria

En alguns casos el genèric pot anar amb majúscula inicial:
el Palau de la Generalitat

Punts cardinals

S'escriuen amb minúscula:

direcció sud-est
a l'est d'Europa

Però van majúscula inicial si formen part d'un topònim o se n'escriuen els símbols:

NW (nord-oest)
l'Europa de l'Est

Topònims catalans amb article

En català, l'article i altres partícules dels topònims catalans s'escriuen amb minúscula:

el Vendrell
la Sénia
Castellar de n'Hug
lo Tufello
sa Tuna

Aquest article és regit per les normes ortogràfiques generals i, per tant, es fa la contracció amb les preposicions *a*, *de* i *per*:

l'evolució demogràfica al Morell durant el segle xx
l'Ajuntament del Vendrell

Els noms de comarques catalanes i valencianes s'escriuen amb article (llevat d'Osona). Tanmateix, l'article s'omet quan el nom s'escriu entre parèntesis:

el Maresme
l'Horta
Valls (Alt Camp)

Aquest article només s'escriu amb majúscula després de punt, després del codi postal, etc.:

43280 El Vendrell

Topònims no catalans amb article

L'article dels topònims no catalans adaptats a la nostra llengua s'escriu amb minúscula. A més, es contrau seguint les normes ortogràfiques que regeixen per als topònims catalans:

l'Haia
l'Havana
del Caire

Quan aquests topònims no s'han catalanitzat, l'article s'escriu amb majúscula inicial i queda invariable en els casos en què, seguint les normes del català, s'hauria de contraure

la ciutat de Los Angeles
la comarca d'El Bierzo
el port de La Rochelle
la comunitat autònoma de La Rioja

Topònims urbans

En català, s'escriu amb minúscula el nom genèric que acompanya el propi:

la plaça Mercadal

S'escriuen amb majúscula inicial els noms que han deixat de ser genèrics i s'han convertit en propis:

la Part Alta
el Barrio Gótico

Objectes i productes

Denominacions d'origen

Totes les paraules que formen part dels noms de denominacions d'origen (que són els noms oficials de productes agroalimentaris amb unes característiques concretes que se circumscriuen a una localitat, regió o país determinat) s'escriuen amb majúscula inicial:

l'oli de la Denominació d'Origen Protegida Siurana

En català, quan aquests termes funcionen com a noms comuns s'escriuen amb minúscula:

un priorat

Marques registrades

Els noms de marques, models i altres productes comercials s'escriuen, pel que fa a l'ús de majúscules i minúscules, tal com es comercialitzen:

el model Samsung Galaxy Tab, amb Android 3.1
comptes de Facebook i Twitter

Quan aquests termes funcionen com a noms comuns s'escriuen amb minúscula:

un motor dièsel

Objectes singulars amb nom propi

S'escriuen amb majúscula inicial:

la Capona (*campana*)
el Meteosat (*satèl·lit*)

la Tizona (*espasa*)
el Hespérides (*buc oceanogràfic*)

Big Ben (*campana*)
the Memphis Belle (*avió*)

Obres i publicacions

Col·leccions de publicacions

S'escriuen amb majúscules les inicials de totes les paraules (tret dels articles, les conjuncions i les preposicions):

la col·lecció El Balancí

Diaris, revistes i altres publicacions periòdiques

S'escriuen amb majúscules les inicials de totes les paraules de les publicacions periòdiques, tret dels articles, les conjuncions i les preposicions:

el *Full Oficial de la Universitat*

Obres artístiques i programes de ràdio o televisió

En català, s'escriu amb majúscula inicial la primera paraula dels títols d'obres artístiques (plàstiques, musicals, cinematogràfiques i teatrals) i de programes de ràdio o televisió:

el quadre *El crit*
El soldat fanfarró de Plaute

Parts d'una publicació

Només s'escriu amb majúscula inicial el primer mot dels títols d'articles, capítols i altres apartats de publicacions:

El capítol 19 es titula "Dinàmica de partícules carregades".

Els noms genèrics de les parts, però, s'escriuen amb minúscula:

El pròleg d'aquest llibre és certament interessant.

Treballs, tesis i publicacions no periòdiques

En català, s'escriu amb majúscula el primer mot dels títols de treballs i de publicacions no periòdiques en qualsevol tipus de suport (llibres, tesis, cartells, tríptics, mapes, fotografies, produccions audiovisuals, etc.):

el llibre *El procés de màrqueting*
la tesi *Les pobreses de les joventuts. Formes de vulnerabilitat social*

Organismes

Coreferents

En català, per no repetir el nom d'un organisme o entitat, moltes vegades es recorre a un sinònim o coreferent, que sempre s'escriu amb minúscules:

el centre [la Facultat o l'Escola]
l'equip de govern [el Consell de Direcció]

Designacions incompletes d'institucions, empreses o entitats

Quan se suprimeix alguna paraula del nom sencer d'una institució, empresa o entitat (o unitats internes), es mantenen les majúscules si va precedit d'un article determinat:

la Universitat (Rovira i Virgili)

Però quan el nom incomplet ve precedit per altres determinants, s'escriu amb minúscula:

El nostre departament té una llarga tradició investigadora.

Entitats i empreses

S'escriuen amb majúscula inicial totes les paraules (tret dels articles, les conjuncions i les preposicions) que formen part dels noms d'entitats, empreses, col·lectius i les seves unitats internes:

el Col·legi Oficial de Periodistes
els Xiquets del Vendrell

Tanmateix, els termes genèrics s'escriuen en minúscula quan els noms d'aquestes organitzacions són en plural o tenen un sentit genèric o indeterminat:

els col·legis professionals catalans

Institucions i unitats internes

S'escriuen amb majúscula inicial totes les paraules que formen part dels noms d'institucions i les seves unitats internes:

la Universitat Rovira i Virgili
el Servei Lingüístic

Períodes temporals

Dies, mesos i estacions

En català, els noms de dies, mesos i estacions s'escriuen amb minúscula:

dilluns, 9 de gener

Pel que fa a les festivitats, s'escriuen amb majúscula totes les paraules que n'integren el nom, tret dels articles, les conjuncions i les preposicions:

l'Onze de Setembre

Etales històriques

En català, els noms de les etapes històriques s'escriuen amb minúscula:

la prehistòria
el terciari superior
l'edat mitjana
l'antiguitat
el baix imperi

Fets històrics singulars

S'escriuen amb majúscules inicials:

el Maig del 68
la Guerra dels Segadors

S'escriuen amb minúscula els noms genèrics que designen episodis bèl·lics o acords (*batalla, cisma, tractat, pacte, acord*, etc.):

la batalla de l'Ebre
la conferència de lalta

Moviments i ideologies

Els noms d'ideologies i moviments (culturals, artístics, socials, polítics, religiosos, etc.) s'escriuen amb minúscula:

el romanticisme
l'impressionisme

En són excepcions alguns termes de moviments que poden tenir altres significats:

la Renaixença
la Il·lustració

Persones

Càrrecs

S'escriuen amb minúscula:

la cap de servei (*però* la cap del Servei de Recursos Econòmics)
el rector de la URV
la vicerectora de Transferència i Innovació
el degà de la Facultat de Lletres
el secretari general de la Universitat
la presidenta del Parlament
l'alcalde de Tortosa

Hi ha alguns casos, molt poc habituals, en què aquests noms s'escriuen amb majúscula inicial:

a) Quan formen part del tractament protocol·lari

el Rector Magnífic de la URV
el M. Hble. Sr. President de la Generalitat de Catalunya

b) Opcionalment, en alguns documents molt formals, com ara els títols:

El Rector

Col·lectius i categories professionals i acadèmiques

S'escriuen amb minúscula:

el personal d'administració i serveis
el personal docent i investigador
la catedràtica d'universitat
la cap de secció

Dinasties i llinatges

Quan es fa referència a membres d'un mateix llinatge, el nom s'escriu amb majúscula inicial. Per indicar el plural, s'afegeix una -s a l'article precedent o paraula equivalent:

els Borja
la Casa d'Àustria

la dinastia dels Romanov

Algunes dinasties reials també poden rebre la -s de plural al final:

els Borbó / els Borbons

Formes de tractament personal

S'escriuen amb minúscula, però amb majúscula quan s'abreugen:

la doctora Sans
la Dra. Sans
santa Tecla
Sta. Tecla

De tota manera, el tractament s'escriu amb majúscula quan designa una festivitat, una via urbana, un espai singular, un topònim, un organisme o altres realitats (malalties, meteors, herbes, etc.):

la festa de Santa Tecla
el raval de Sant Pere
l'arc de Sant Martí

Formes protocol·làries de tractament

S'escriuen amb majúscula inicial tots els mots que integren la forma protocol·lària:

el Senyor Francesc Xavier Grau, Rector Magnífic de la Universitat Rovira i Virgili
el Molt Honorable Senyor President de la Generalitat de Catalunya, Artur Mas

Noms de persones, éssers sobrenaturals i personatges de ficció

S'escriuen amb majúscula inicial els noms i cognoms de les persones, incloent-hi els hipocorístics (mots usats com a noms familiars, afectuosos o infantils) i els sobrenoms de persones, així com les divinitats, els éssers sobrenaturals i els personatges de ficció:

Narcís Oller i Yxart
Biel

Quan s'adjunta un prefix a un nom propi de persona, cal separar-lo amb un guionet i mantenir la majúscula inicial del nom propi:

el moviment anti-Felip V

Tanmateix, en català, en textos formals és preferible recórrer a altres construccions:

el moviment contrari a Felip V

Gentilicis

En català, els gentilicis (la manera de designar els qui provenen d'un país, d'una ciutat, d'una regió, etc.) s'escriuen amb minúscula inicial. Els noms d'ètnies i tribus sense denominació territorial específica no en són una excepció:

un italià
els bantus

Partícules de noms i cognoms

Per regla general, s'ha de respectar la grafia del nom original. Per tant:

Antoni Rovira i Virgili
Santiago Ramón y Cajal
Paul McCartney
Ludwig van Beethoven
Gabrielle D'Annunzio

Les partícules (articles, preposicions i conjuncions) dels noms i cognoms catalans s'escriuen amb minúscula i no es tenen en compte per a l'ordenació alfabètica:

Maria dels Àngels Prats

En qualsevol cas, les partícules dels cognoms s'escriuen amb majúscula inicial si s'anomena el personatge només amb el cognom:

L'escriptor noucentista per excel·lència va ser **D'Ors** [*per* Eugeni d'Ors].

1. Reviseu els fragments següents:

pollastre de la raça prat (denominació d'origen)

denominació d'origen (o do) empordà

denominació d'origen protegida (o dop) oli de terra alta

un montsec molt gustós

un rocafort exquisit

l'ossa menor

saturn

una posta de sol

aquest any el carnestoltes és al març.

els carnivals dels dos últims anys no m'he disfressat.

el president de la generalitat arribarà d'aquí a uns moments.

l'advocada en cap del gabinet jurídic de la generalitat de catalunya

un enginyer industrial

la rectora de la universitat de vic

un director de cinema

la universitat ha convocat la càtedra de matemàtica aplicada.

àfrica del sud

nord

el monestir de poblet

la península ibèrica

la plana de vic

les illes medes

les illes balears

la torre agbar

un ford fiesta

un cacaolat

jugar a l'scrabble

el rímel

el text refós de la llei de contractes del sector públic, aprovat pel reial decret legislatiu 3/2011, de 14 de novembre

un projecte de llei necessari

els informes de ponència

resolució 63/II del parlament de catalunya, sobre..

excel·lentíssim senyor

molt honorable senyor carles puigdemont, president de la generalitat de catalunya

m. h. sr. carles puigdemont

el baix llobregat

l'època dels àustries
na isabel
el preescolar
el cicle mitjà de primària
cursa estudis de doctorat
el màster de lingüística teòrica i aplicada
el postgrau de gestió empresarial
història econòmica mundial (assignatura)
la prova de nivell de català
l'estat espanyol
un cop d'estat
a plaça de sant jaume
el parc güell
la ciutat eterna (per roma)
el vell continent (per europa)
l'onze de setembre o la diada
per tots sants
la primavera de praga (fet historic)
el cubisme
il·lustració
pel febrer
el passaport
la casa banca
l'exposició «mots amb arrels»
el programa vacances en família és una opció excel·lent per potenciar el lleure familiar.
el premi nobel de la pau
el jutge subirats
lactarius sanguifluus (rovelló)
la beca fulbright
la febre d'or (novel·la)
els nens salvatges (obra cinematogràfica)
el caire (catalanitzat)
des de Le havre (no catalanitzat)

Cal presentar la documentació següent:

- certificat d'inscripció al Registre Mercantil
- document nacional d'identitat
- etc.